

МУГАЛЛИМ ХАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИҮ

ISSN 2181-7138

№ 3-2 2020 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:
А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Аманжол АЯПОВ
Өсербай ӘЛЕҮОВ
Байрамбай ӨТЕМУРАТОВ
Қадирбай БЕКТУРДИЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Айдын СУЛТАНОВА
Норбек ТАЙЛАКОВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Бекзод ХОДЖАЕВ
Гулрухсор ЭРГАШЕВА

Шөлкемлестиріушілер:
Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендириу
Министрлиги, ӨЗПИИИ
Қарақалпақстан филиалы

Өзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинети
жанындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз хәм
хабар агентлиги тәрәпинен 2007-
жылы 14-февральда дизимге
алынды №01-044-санлы гууалық
берилген.

Мәнзил: Нөкис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniipnkkf@umail.uz,
mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналға келген мақалаларға жууан қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған узиндилер «Мугаллим хәм узликсиз билимлендириу» журналынан алынды, деп көрсетиліуи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледі. Мақалада келтирилген маглыұматларға автор жууапкер.

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲАМ ЭДЕБИЯТ

Усмонова М.С. Алишер Навоий асарларида «сабза» ва «кўю» сўзларининг қўлланилиши .. 4
Рахимов А.Б. Техника олий таълим муассасаларида чет тилини ўқитишга инновацион ёндашув муаммолари 8

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Акрамова Г.Р. Ўқувчиларда танқидий тафаккурни ривожлантириш асосида ижтимоий муносабатларга тайёрлаш компонентлари 12
Оманқулова Ш.Н. Бўлажак мусика таълими ўқитувчиларини модулли ўқитиш технологиялари асосида касбий компетентлигини такомиллаштириш 16
Kuliyeva Sh. X., Sharopova M.R. Bo'lajak kasbiy ta'lim o'qituvchilarini tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv 22
Абдуманнотов Э.А. Умумтаълим мактаблари ўқувчиларида экскурсия туризми воситасида ватанпарварлик туйғусини шакллантириш механизмларини такомиллаштиришнинг амалиётдаг аҳволи ва дидактик имкониятлари 26
Усмонова Д.Т. Бўлажак педагогларда инклюзив компетентликни ривожлантиришнинг концептуал асослари 32
Давронова Д.С. Креатив ёндашув асосида оилада соғлом маънавий муҳитни барқарорлаштириш педагогик имкониятлари 36
Эватов С. Ўқувчиларни маънавий-ахлоқий жиҳатдан тарбиялашда таълим муассасаси, маҳалла ва ота-оналар ҳамкорлиги 41
Алқарова Ф. Ўқувчиларнинг амалий кўникмаларини фаоллаштиришга йўналтирилган вазиятлар самарадорлиги 46
Фармонов Ў.Н. Бўлажак ўқитувчиларни ижодий фаолиятга тайёрлаш талаблари 50
Тўйчиева И.И. Таълим муассасаларида ёшлар ижтимоий фаоллигини оширишда ўқитувчининг тутган ўрни 52
Мирзороҳмонов Х.Ғ. Педагогикада тарбия тизими такомиллаштириш 57
Абуллаев Т.А. Олий таълим муассасаларида таълим-тарбиявий фаолиятини ташкил қилиш босқичлари 61
Майдонова С.С. Оила ва мактаб ҳамкорлиги асосида ўқувчиларда китобхонлик маданиятини ривожлантиришнинг педагогик имкониятлари 67
Нарзиқулова Д. Оилавий низоларни бартараф этишда «оила – маҳалла – ижтимоий муассасалар» ҳамкорлиги 72
Қўшақова Г. Бўлажак ўқитувчиларда толерантлик тафаккурини шакллантириш долзарб педагогик муаммо сифатида 76
Истамова Д. Бўлажак инглиз тили ўқитувчиларининг касбий – педагогик диагностикасини такомиллаштиришнинг самарали шакл ва методлари 78
Мавлонова Г.Ғ. Синергетик ёндашув асосида бўлажак ўқитувчиларда ахлоқий компетентликни ривожлантиришнинг дидактик имкониятлари 84
Зубайдуллаев Ў.Р. Бўлажак ўқитувчиларни арт – педагогикаси асосида касбий фаолиятга тайёрлашда замонавий таълим технологияларидан фойдаланишнинг дидактик таъминоти 90
Anorboyev A.I. Enhancing reading skills and strategic reading in university students through explicit reading instruction: an intervention teaching study 95

BO‘LAJAK KASBIY TA‘LIM O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV

Kuliyeva Sh. X.

Buxoro davlat universiteti «Mehnat talimi» kafedrası mudiri.

Pedagogika fanlari nomzodi.

Sharopova M.R.

Buxoro viloyati Qorako‘l tumani 2-umumta‘lim maktabi

fizika va texnologiya fani o‘qituvchisi

Tayanch so‘zlar: kompetensiya, bo‘lajak kasb ta‘limi o‘qituvchisi, layoqat, qobiliyat, shakllantirish.

Ключевые слова: kompetentnost, buduciy pedagog professionalnogo obrazovaniya, kompetentnost, umeniye, formirovaniye.

Key words: competence, future teacher of vocational education, competence, ability, formation.

Respublikamizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy o‘zgarishlar, yangilanishlar talaba yoshlarimiz taqdiri, ularning yorug‘ istiqboliga mustahkam poydevor bo‘lib xizmat qilmoqda. Uzlüksiz ta‘lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning ikki muhim ko‘rsatkichi – sifat va samaradorlik, aynan, o‘qituvchining salohiyati va kasbiy mahoratiga uzviy aloqadordir. Uning talabnomasi (prossiogrammasi) kun sayin kuchaymoqda. Bo‘lajak o‘qituvchilarda kompetensiyalarni rivojlantirish muhim vazifalardan biri bo‘lib dolzarflik kasb etmoqda.

O‘qituvchi tajriba va malakasining uyg‘unligi muvaffaqiyatlar garovi ekanligi sir emas. Shu tufayli ta‘lim-tarbiya tizimiga yangicha ilmiy-uslubiy, kompetensiyaviy yondashuvlar kirib kela boshladi. Bu yondashuvlar, o‘z navbatida, o‘quv jarayonining turli tashkiliy va metodik jang‘armalarida muayyan ijobiy o‘zgarishlarni sodir etadi, albatta.

Bulajak o‘qituvchilarni tayyorlashda kompetensiya va kompetentlilik o‘ziga xos, nihoyatda muhim o‘rin tutadi. Lotin tilidan o‘zlashgan «kompetensiya» so‘zi «o‘z kasbiga yaroqli, loyiq» degan ma‘noni anglatadi.

Kompetensiya nafaqat olingan nazariy bilim, ko‘nikma va malakalarning majmuasi, balki egallangan nazariy va amaliy bilim, ko‘nikma va malakalar majmuini amaliyotda mustaqil va ijodiy qo‘llay olish darajasidir.

Ayrim davlatlarda shu paytgacha mavjud bo‘lgan «professionalizm» tushunchasi o‘ziga nisbatan kengroq mazmun kasb etuvchi kompetensiya so‘zi bilan o‘rin almashmoqda. Professionalizm kategoriyasi faqat muayyan fan bo‘yicha chuqur bilimga ega bo‘lishdir.

Kompetensiya esa nafaqat kasbiy bilimlarni, balki emotsional, psixologik, ijtimoiy bilimlarni ham egallash zarurligini taqozo qiladi. Amaliy ahamiyatga ega bo‘lgan kompetensiyaviy yondashuv kasbiy bilimlar va tanlangan fan bo‘yicha faoliyat yuritish uchun zarur malakalar yig‘indisidir.

Kompetensiyaviy yondashuv global ommaviy kommunikatsiyani rivojlantirish va informatsion davrda jamiyat imkoniyatlarining ta‘lim talablariga mos mazmun o‘zgarishi negizi sifatida qaralmoqda.

Pedagogika fani nazariyasi va amaliyotida «kompetentlik» va «kompetensiya» tushunchalari bir vaqtda qo‘llanilmoqda. Kompetensiya ta‘lim oluvchilarning tayyorgarligiga avvaldan qo‘yilgan talablarni anglatsa, kompetentlik shaxsning mavjud

sifatlari va qo'yilgan doiraga, sohaga munosabati bo'yicha shaxs faoliyatining minimal tajribasi bilan belgilanadi.

Amerikalik olim J. Raven kompetentlikning 37 turini ta'kidlab o'tadi. Ular jumlasiga quyidagilar kiradi:

- aniq maqsadga erishish uchun ustuvor yo'nalishni idrok qilish qobiliyati;
- o'z faoliyatini nazorat qilish;
- faoliyat jarayoniga hissiyotlarni yo'naltirish;
- mustaqil ta'limga tayyor turish;
- qayta aloqadan foydalanish;
- o'ziga ishonch;
- shaxsiy nazorat;
- ishga kirishib keta olish;
- ilojsizlik hissining begonaligi;
- kelajakni yaxshi tasavvur etish;
- mavhumlashtirishga moyillik;
- maqsadga erishishga bog'liq muammolarga diqqatni qaratish;
- mustaqil tafakkur;
- originallik;
- tanqidiy tafakkur;
- murakkab masalalarni yecha bilish qobiliyati;
- bahsli masalalarni yechishga tayyorlik;
- tavakkal qilish;
- jamiyatning innovatsiyalarni yaxshi qarshi olishiga bo'lgan ishonchning mavjudligi;
- natijaning ijobiyligi va ikki tomonlama foydali ekanligini maqsad qilib olish;
- qat'iyatli(sabotli) bo'lish;
- ishonchli;
- o'zini maqsadga muvofiq tutish qoidalariga buysunish;
- qaror qabul qilish qobiliyati;
- javobgarlik hissi;
- maqsadni ko'zlab hamkorlikda ishlay bilish qobiliyati;
- maqsadga erishish yo'lida boshqalarni ham ishga unday olish qobiliyati;
- o'zgalarni tinglay bilish va ularning fikrlarini ham inobatga olish qobiliyati;
- hamkorlarining imkoniyatlariga sub'ektiv baho berishga urinish;
- boshqalarning mustaqil qaror chiqarishlariga yo'l berish;
- o'zaro nifoqlarni hal qilish va ixtiloflarni mo'tadillashtirish;
- birovning qo'l ostida faoliyat yuritayotgan paytda samarali ishlash qobiliyati;
- turli uslubdagi yashash tarziga nisbatan bag'rikenglik;
- tashkiliy va jamoaviy rejalashtirishga tayyorlik;

Davlat ta'lim standartlarida qayd etilgan kompetentli mutaxassis tayyorlash maqsadi ta'lim mazmuninigina emas, o'zlashtirish vositalari va ta'limni tashkil qilish jarayonini ham o'zgartirishga olib keladi. Ko'p narsani biladigan, lekin hech bir foydali ishni amalga oshira olmaydigan o'quvchining jamiyatga ham, o'ziga ham foydasi tegmaydi. Shu sababli o'quv faoliyatidan ko'zlangan asosiy pirovard maqsad – faoliyatni amalga oshirishiga yordam beradigan kompetensiyani shakllantirish va rivojlantirishdir. Kompetensiyaviy yondashuvni ta'lim jarayoniga tatbiq qilish kasbiy tayyorgarlikning muhim tarkibiy qismi bo'lib, nazariy hamda amaliy bilimlarni birgalikda qo'llay olish qobiliyatini o'z ichiga olgan ta'lim-tarbiya berishning pedagogik tizimidir.

Ta'lim jarayonida o'quvchilarda shakllantirilishi lozim bo'lgan kommunikativ, axborot bilan ishlash, shaxs sifatida o'z-o'zini rivojlantirish, ijtimoiy faol fuqarolik, umummadaniy, matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish kabi asosiy tayanch kompetensiyalar har bir fan doirasida predmetga oid kompetensiyalarni shakllantirish bilan uyg'un ravishda olib borilishi va takomillashtirilishi maqsadga muvofiq. Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim o'quvchilarning egallangan bilim, ko'nikma va malakalarini o'z shaxsiy, kasbiy va ijtimoiy faoliyatlarida amaliy qo'llay olish imkoniyatini yaratadi.

«Tayanch kompetensiyalarni aniqlash va saralash» nomli Yevropa loyihasida (DeSeCo) tayanch kompetensiyalar «jamiyatning samarali faoliyat yuritishi va hayotiy muvaffaqiyatlarning omili» sifatida baholanadi.

Dunyo amaliyotida kompetensiyalarning universal tipologik tasnifini hamda modelini yaratishga bo'lgan urinishlar ko'p bo'lishiga qaramay, hozirgacha yaxlit bir tizim, yagona klassifikatsiya mavjud emas.

Yevropa Kengashi tayanch kompetensiyalar tasnifini, xususan, chet tillarni o'rganish sohasida CEFR - umumevropa kompetensiyalarini taklif qilgan bo'lsada, ko'pgina davlatlar uni o'z geosiyosiy va ijtimoiy xususiyatlari asosida moslashtirgan. Xususan, Buyuk Britaniya to'rtta tayanch kompetensiyani ilgari suradi.

Ta'lim jarayonida o'quvchilarda shakllantirilishi lozim bo'lgan tayanch kompetensiyalar har bir fan doirasida predmetga oid kompetensiyalarni shakllantirish bilan parallel ravishda olib borilishi maqsadga muvofiq.

Turli mezonlar asosida pedagogika fanida ta'lim jarayonida o'quvchilarda shakllantirilishi lozim bo'lgan asosiy tayanch kompetensiyalar sifatida quyidagilar sanab o'tilgan:

1. Hayot mazmuni va qadriyatlarga doir kompetensiyalar. Bu - umumiy dunyoqarash, hayotiy maqsadlarni to'g'ri shakllantirish, jamiyatdada o'z o'rnini topishga intilish, ongli qarorlar qabul qilish kabilar.

2. Umummadaniy kompetensiyalar. Milliy va umuminsoniy madaniyat haqida tushunchaga ega bo'lish, inson hayotining ma'naviy-ahloqiy asoslarini bilish, ijtimoiy hodisalarni, oilaviy munosabatlar ko'nikmalari, fan va dinning inson hayotidagi o'rnini anglash, maishiy hayotga doir bilimlarni egallash.

3. O'quv jarayoniga oid kompetensiyalar. Shaxsning o'qib-o'rganishga doir bilimlari, maqsadni shakllantirish, rejalashtirish, tahlil, refleksiya, nostandart vaziyatlarda harakat qila olish, mustaqil bilim egallash, muammolarni yechishning evristik usullaridan voqif bo'lish.

4. Axborot bilan ishlash. Zamonaviy informatsion texnologiyalar yordamida kerakli ahborotni mustaqil izlash, topa olish, tahlil qilish, ma'lumotlarni saqlash va yetkazish.

5. Kommunikativ kompetensiyalar. Kommunikabellik, muloqotga tez kirishuvchan bo'lish, bir nechta tillarni egallash, kichik ijtimoiy guruhlarda ishlash, muloqot o'rnatish, munozarada ishtirok etish, dialog qura olish, turli ijtimoiy rollarni bajara olish.

6. Ijtimoiy mehnatga doir kompetensiyalar. Ijtimoiy hayot va mehnat faoliyatiga doir ko'nikmalar, jamiyat manfaati yo'lida mehnat qilish, kasb tanlash, kasbiy bilim va malakalarni tinimsiz rivojlantirish ko'nikmalari.

7. Shaxs sifatida o'z-o'zini rivojlantirish. O'zini jismoniy, emotsional, ma'naviy va intellektual rivojlantirish, muttasil ilm o'rganish, zamonaviy hayot uchun zarur bo'lgan ahloqiy va aqliy bilimlarni egallash, shaxsiy gigiyenaga rioya qilish, o'z sog'ligi haqida qayg'urish, tibbiy madaniyat, shaxs ekologiyasi hamda hayot havfsizligi asoslarini bilish.

Ta'lim jarayonida o'quvchilarda shakllantirilishi lozim bo'lgan tayanch kompetensiyalar har bir fan doirasida predmetga oid kompetensiyalarni shakllantirish bilan parallel ravishda olib borilishi maqsadga muvofiq.

Ta'limning yangicha paradigmasi va kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan yondashuv ta'lim kontenti va metodologiyasini tubdan o'zgartirishni taqozo etadi.

1. O'qituvchi rolining transformatsiyasi. O'qituvchi yangicha yondashuv sharoitida bilimlar «translyatori»dan ta'lim jarayonini tashkil etuvchi, loyihalovchi, moderator, fasilitator bo'lishi, ta'lim jarayonida pozitiv hamkorlik muhitini yarata olishi kerak.

2. Maqsadlar taksonomiyasi. Yangicha ta'lim muhitida maqsadlar doirasi ham kengayadi. Kerakli ma'lumotlarni egallashdan tashqari, bilim olishga motivatsiya uyg'otish, olingan bilimlarni hayotda qo'llashni bilish, nostandart vaziyatlarda muammolarning to'g'ri yechimini topish kabi maqsadlar paydo bo'ladi.

3. Ta'lim metodlari. Kompetensiyaviy yondashuv bola shaxsiga, uning qiziqishlari va tasavvurlarini rivojlantirishga, mustaqil ilm izlashga yo'naltirilgan uslub hamda interfaol metodlarni qo'llashni taqozo etadi.

4. O'quvchilar bilimini baholash. Bunda faqat olingan bilimlar baholanmasdan, balki tasavvur qobiliyati, ijodiy tafakkur, sintezlash, tahlil qilish, masalaning nostandart yo'llarini topa olish kabi kompetensiyalar majmui hisobga olinadi.

5. Ta'lim olish muhiti. Kompetensiyaviy yondashuvda ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi o'rtasidagi munosabatlar iyerarxiyaga emas, balki pozitiv hamkorlikka asoslanadi.

Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim o'quvchilarda mustaqil tafakkur, faol fuqarolik pozitsiyasi, tashabbuskorlik, mediaresurlardan o'z faoliyatida oqilona foydalanish, sog'lom raqobat hamda tolerantlikni shakllantiradi hamda ma'naviy-ahloqiy, jismoniy, aqliy hislatlarni kamol toptirishga, jumladan, ezgulikni himoya qilish, tez o'zgaruvchan, murakkab dunyoda o'z o'rnini topish, altruizm, dunyoviy muammolarni anglash, to'g'ri qarorlar qabul qila olish, zaruriy hayotiy ko'nikmalarni egallash, o'z xatti-harakatlari, qarorlari uchun javobgarlik hissi, shaxsiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, axborotlarni qabul qilish va ajrata olish, abstrakt, ijodiy, mantiqiy tasavvurni kengaytirishga hizmat qiladi.

Shunday ekan, o'qituvchilik – katta san'atdir. Bu san'atga u yoki bu pedagog osongina, o'z-o'zidan erisha olmaydi. Shuning uchun, o'qituvchilik kasbiga, ya'ni sog'lom avlod uchun chinakam murabbiy bo'lishga havasi, ishtiyoqi zo'r, zamon talablarini tez va chuqur tushunadigan, o'zining ilmiy, ijtimoiy-siyosiy saviyasi, pedagogik mahoratini izchillik bilan amalga oshirib boruvchi, mustaqillik g'oyasi va mafkurasini bilan puxta qurollantirilgan, haqiqiy vatanparvar va mehnatsevar, kompetentligi yuqori bo'lgan shaxsgina erisha oladilar.

O'qituvchining shaxsiy kompetensiyalari: axloqiy barkamollik, ya'ni saxovatpeshalik, mehribonlik, talabchanlik, ma'naviy poklik, qanoatlilik, rostgo'ylik, sadoqatlilik, pokizalik, ziyraklik, andishalilik, vazminlik, sabrbardoshlilik, muloyimlik va boshqalardir. O'qituvchining kasbiy kompetentligi: o'z sohasining puxta bilimdoni bo'lish, hunar sirlarini sodda usulda o'rtaga olish, hayotiy tajribalari asosida tarbiyalovchilik, shogirdlar ehtiyojlari va yutuq-kamchiliklarini idrok eta oluvchanlik, nutq madaniyatiga ega bo'lish, shaxsiy namuna bo'la olishlik va shu kabilardir.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risidagi Farmoni // Harakatlar strategiyasi asosida jadal taraqqiet va yangilanish sari. –T.: G'afur G'ulom, 2017. –92 b.
2. Abduraimova G.O. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini «Texnologiya» fanini o'qitishga tayyorlash yo'llari va vositalari. // Pedagogika. Toshkent, 2019. №1. – B. 20-28.
3. Boymurodova G. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari kasbiy-shaxsiy tayyorgarligini ta'minlashning texnologik tizimi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2007. – 80 b.

4. Татур Ю. Г. Компетентностный подход в описании результатов и проектировании стандартов высшего профессионального образования. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.

РЕЗЮМЕ

Maqolada bo'lajak kasbiy ta'lim o'qituvchilarini tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyatli jihatlarini keltirilgan. Kompetensiya tushunchasiga tavsif berilgan. Bo'lajak o'qituvchi kompetensiyasini rivojlantirishda e'tibor qaratishi lozim bo'lgan jihatlarni asoslangan.

РЕЗЮМЕ

V state izlojeni vayne aspekty kompetentnostnogo podxoda k podgotovke budushchix uchiteley professionalnogo obrazovaniya. Ponyatiye kompetensii opisano. On osnovan na aspektax, kotorye sleduyet uchityvat pri razvitiy kompetensii budushchego uchiteleya.

SUMMARY

The article sets out important aspects of the competency-based approach to training future teachers of vocational education. The concept of competency is described. It is based on aspects that should be considered when developing the competence of a future teacher.

УМУМТАЪЛИМ МАКТАБЛАРИ ЎҚУВЧИЛАРИДА ЭКСКУРСИЯ ТУРИЗМИ ВОСИТАСИДА ВАТАНПАРВАРЛИК ТУЙҒУСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ АМАЛИЁТДАГ АҲВОЛИ ВА ДИДАКТИК ИМКОНИАТЛАРИ

Абдуманнотов Э.А.

СамДУ мустақил тадқиқотчиси

Таянч сўзлар: туризм индустрияси, ватанпарварлик туйғуси, мафкуравий иммунитет, миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик, бунёдкор ғоя, юсак ахлоқ, инсоний ғазилат, механизм, педагогик жараён, дидактик имконият, восита, мезон, тамойил.

Ключевые слова: индустрия туризма, патриотическое чувство, идеологический иммунитет, межнациональное согласие, религиозная терпимость, созидательная идея, высокая мораль, человеческие качества, механизм, педагогический процесс, дидактические возможности, средство, критерий, тенденция.

Key words: tourism industry, sense of patriotism, ideological immunity, international cooperation, religious tolerance, high moral standards, human dignity, mechanism, pedagogical process, didactic effects, principle, trend, tendency.

2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифаларга мувофиқ туризм индустриясини жадал ривожлантириш....., аждоқларимиздан мерос бўлиб келаётган ҳунармандлик анъаналарини тарғиб қилиш, ёш авлодни ватанпарварлик, миллий кадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш муҳим педагогик аҳамият касб этади. Шу боис, умумтаълим мактаблари ўқувчиларида экскурсия туризми воситасида ватанпарварлик туйғусини шакллантириш механизмларини такомиллаштириш бўйича қуйидагича мезонлар қайд қилинади. Булар: аввало киндик қони тўқилган ўз ватанини севиши ва уни кадрлай олиши; 2) тарихий обидаларимиз ва музейларга саёҳат уюштириш орқали, ўз юрти тарихини билиши ва кадрлаши;

Т. Н. Қары Ниязий атындағы Өзбекстан педагогикалық
илим-изертлеу институтының Ж. Орынбаев атындағы
Қарақалпақстан филиалы

**«МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ
БИЛИМЛЕНДИРИЎ» №3-2**
Нөкис — 2020

Басып шығыуға жууапкер:

А. Тилегенов

Баспаға таярлаган:

А. Тилегенов, У. Мирсанов

Оригинал-макеттен басыуға рухсат етилди 10.06.2020. Форматы 60x84^{1/16}.
«Таймс» гарнитурасында офсет усылында басылды.
Шертли б.т. Нашр. т. Нусқасы 2000. Буйырtpa №

«NISO POLIGRAF» ШК босмахонасида босилди.
Тошкент ш., Ҳ. Бойқаро, 51